

REUZENCULTUUR IN VLAANDEREN

De term 'reuzencultuur' verwijst naar het gebruik om met metershoge poppen allerlei optochten en evenementen op te luisteren en alle technieken, betekenissen en rituelen die daarmee gepaard gaan.

REUZENCULTUUR?

De *reuzencultuur is heel divers*. Zo zijn er reuzen die hun gemeente nooit verlaten en enkel buitenkomen voor specifieke evenementen. Vaak zijn het historische reuzen die worden beheerd door een gemeente. Daarnaast bestaat er een tweede, veel grotere categorie van spiegelreuzen. Ze symboliseren families, bijnamen, ambachten, wijken, volksfiguren ... Deze reuzen komen regelmatig buiten, tijdens lokale festiviteiten of in reuzenstoeten, en worden gebruikt als ambassadeur van o.a. reuzengilden, scholen, verenigingen, vriendengroepen en bedrijven. Reuzenstoeten zijn over het algemeen een Vlaams fenomeen, met uitbreiding van Frans-Vlaanderen en zuidelijk Nederland.

Het *leven van een reus* vertoont veel gelijkenissen met dat van een mens: ze worden gedoopt, ingeschreven in het bevolkingsregister, trouwen en krijgen kinderen. Ieder drempelmoment geeft aanleiding tot een publiek feest, waardoor de reuzen stevig ingebed zitten in onze feestcultuur.

Reuzen zijn *wijd verspreid in Vlaanderen*. Vandaag wordt de reuzenpopulatie in Vlaanderen geschat tussen de 800 à 1000 reuzen of 2 à 3 reuzen per gemeente. De reuzen zijn sterk verweven met de lokale gemeenschappen: vaak zijn ze de verpersoonlijking van een lokale persoonlijkheid, historische figuur, bijnaam of ambacht. Veel mensen identificeren zich met de reuzen uit hun streek. Op die manier zorgen reuzen voor een gevoel van verbondenheid en gezamenlijke identiteit.

De *technieken* om reuzen te bouwen zijn heel uiteenlopend. Reuzen worden gemaakt door allerhande ambachtslieden of kunstenaars, die hun eigen vaardigheden in de reus verwerken. Er bestaan geraamten uit wilg, maar net zo goed uit hout, aluminium of koper. De hoofden worden meestal gemaakt met papier-maché of polyester. Aanvankelijk werden alle reuzen gedragen, maar de laatste decennia worden ze steeds vaker op wielen gezet. Zo wordt het tekort aan dragers opgevangen. Door deze inherente dynamiek kan de reuzencultuur overleven.

GESCHIEDENIS EN EVOLUTIE

De oudste reuzen dateren uit de late 12de eeuw en werden gemaakt voor katholieke processies. In een tijd waarin het gewone volk niet kon lezen, fungeerden reuzen als 'wandeland godsdienstonderricht'. Vanaf de 15de eeuw deden mythologische reuzenfiguren, zoals Ros Beiaard en Herculesreuzen, hun intrede. Vanaf de late 16de eeuw kregen de reuzen een steeds recreatievere rol door het ontstaan van de ommezingen. Veel geestelijken keerden zich toen tegen de reuzen omdat ze die te werelds vonden. Tijdens de Verlichting (17de-18de eeuw) en de Franse overheersing (1794-1815) werden heel wat reuzen vernietigd. Vanaf de tweede helft van de 19de eeuw steeg de reuzenpopulatie langzaam. Voor een echte revival was het wachten tot de jaren 1950.

Geschiedenis en evolutie

De oudste reuzen dateren uit de late 12de eeuw. Van bij het begin stonden ze symbool voor een verhaal. Aanvankelijk waren dat katholieke verhalen want de eerste reuzen werden gemaakt voor processies. Reuzen waren 'wandeland godsdienstonderricht'. In een tijd waarin het gewone volk niet kon lezen, beeldden de reuzen bijbelse figuren en heiligen uit. Vanaf de 15de eeuw deden mythologische reuzenfiguren hun intrede. Uit die periode stammen bijvoorbeeld de eerste Ros Beiaarden en Herculesreuzen. Vanaf de late 16de eeuw kregen de reuzen een

steeds recreatievere rol door het ontstaan van de omgangingen, die meestal volgden op de religieuze processies. Veel geestelijken keerden zich toen tegen de reuzen omdat ze die te werelds vonden. Ook tijdens de Verlichting (17de-18de eeuw) en de Franse overheersing (1794-1815) werden heel wat reuzen vernietigd. Vanaf de tweede helft van de 19de eeuw steeg de reuzenpopulatie langzaam. Voor een echte revival was het wachten tot de jaren 1950. De nieuwe reuzen waren doorgaans 'volker' dan hun voorgangers. De meeste onder hen waren spiegelreuzen, gemaakt door een heel diverse groep van organisaties en verenigingen. Ook vandaag zijn dat de meest courante reuzen, wat niet wegneemt dat er nog steeds omgangersreuzen bestaan of opnieuw opgewaardeerd worden. Ze zijn een blijvende herinnering aan de historische roots van de reuzencultuur.

© Het huwelijk van de reuzen van Geraardsbergen

© De Huzaren van Brugge

© De reuzen van Vilvoorde

© De Meyboom uit Brussel

© De Turnhoutse dorpsgemeenschap

© De Turnhoutse kaartreuzen

Inventaris Vlaanderen

LOCATIE

Vlaanderen

THEMA

Feesten, rituelen en sociale gebruiken

TREFWOORD

#feest #stoet #sociaal gebruik

BIJLAGE

- [SWOT_analyse_reuzencultuur_anno_2015.pdf](#)
- [Intentieverklaringen_deel_1_dd9mei2015.pdf](#)
- [Intentieverklaringen_deel2_dd9mei2015.pdf](#)
- [LECA_s_procesbeschrijving_begeleiding_reuzencultuur.p](#)